

METODIKA

KARETNÍ HRA

Za podpory:

Chytrá škola

Karetní hra **Nekrm Kachnu!**,

kteřou vytvořil spolek Fakescape, vznikla v roce **2021**. Hra navazuje na předchozí aktivity spolku a rozšiřuje jeho působnost ze škol i na širokou veřejnost. V karetní hře Nekrm Kachnu! se vžijete do role novinářů a vaším úkolem bude navštěvovat tiskové konference, vést rozhovory a ověřovat novinové články.

Hra je vhodná i do škol, kde ji lze použít jako **materiál při výuce mediální gramotnosti**. Pro jednu třídu je vhodné použít 5 kusů hry. V dalších hodinách pak lze na téma ještě navázat pomocí předpřipravených hodin, které jsou také součástí této příručky. Ke každé hodině je navíc připraven i pracovní list a několik aktivit a to do několika vyučovacích předmětů i pro volnočasová centra.

EDUKATIVNÍ PRVKY HRY

HRA NEKRM KACHNU! ROZVÍJÍ MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST HNED V NĚKOLIKA ÚROVNÍCH:

1. Hráči zjišťují, jaká je náplň práce novináře. Jakkoli jsou minihry velmi zjednodušené, aby byl zachován také zábavný prvek hry, hráči nepřichází o potřebný kontext. Pravidla jsou doplněna ještě průvodním materiálem („Novinářské noviny“), kde špičky ve svém oboru poskytly doplňující informace (např. Daniela Drtinová z DVTV přidala komentář, jak dělat dobrý rozhovor).

2. Hráči se dozvídají nové informace z mediálního prostředí z karet úkolů v rámci minihry – mohou tak zjistit například které deníky jsou nejčtenější, seznámit se se slavnými novináři a novinářskými kauzami, získat nové znalosti z dějin médií nebo reklamy v médiích. O tématech lze poté vést další diskuze.

3. Hráči si osvojí, jak důležité je vydávat fakticky i gramaticky správné články. Neopouštíme jádro činnosti Fakescape – ověřování informací a rozvíjení kritického myšlení, které hráči využijí při získávání článků. V průvodním materiálu pak opět vysvětlujeme, jak důležité je správné interpretování dat a statistik, respektive jak snadné je pomocí nich manipulovat, když jsou interpretovány nesprávně.

JAK ZAČLENIT KARETNÍ HRU DO VÝUKY

Jako první krok je třeba, aby si vyučující prošli pravidla hry, která jsou dodána spolu s karetní hrou. Případně se lze držet i instruktážních videí na webu Fakescape.cz, kde je předvedeno, jak se má hra hrát.

NA ZAČÁTKU HODINY SE STUDENTI ROZDĚLÍ DO SKUPINEK, MAXIMÁLNĚ PO ŠESTI, MINIMÁLNĚ PO ČTYŘECH. UČITEL VYSVĚTLÍ STUDENTŮM PRAVIDLA HRY. IDEÁLNÍ POSTUP JE NÁSLEDUJÍCÍ:

Vysvětlit, jak se hrají jednotlivé minihry. Studenti si vždy rovnou každou minihru vyzkouší.

Vysvětlit, jaké chyby se mohou objevit v kartách článků a na co je tedy třeba brát zřetel.

Rozdat každé skupince jednu karetní hru

Každý student bude mít připravený svůj papír a propisku

Každá skupinka si zvolí jednoho hlídače času, který bude na svém telefonu spouštět stopky (je možné použít i skutečné stopky z hodin tělesné výchovy nebo hodinky)

Studenti si rozdají press karty a začínají hrát.

→ Jedna hra by měla zabrat přibližně 30-40 minut. Pokud některá skupina skončí dříve, může si buďto hru zahrát znovu, nebo může učitel studentům rozdat pracovní listy, které se se hrou pojí.

→ Hru by skupinky měly stihnout během jedné vyučovací hodiny, pokud nikdo nezíská cílový počet čtenářů, vyhrává v každé skupince hráč s dosavadně nejvyšším počtem správně ověřených článků.

→ Pokud byste chtěli na hru navázat a dále s ní pracovat, připravili jsme pro vás do vybraných předmětů návod, jak na to. Zároveň můžete využít i již zmiňované pracovní listy a následně vést se studenty diskuzi. Předpokládaná časová náročnost návazných aktivit je přibližně jedna vyučovací hodina. Tipy na aktivity lze libovolně kombinovat a doplňovat. Můžete tedy vybrané aktivity využít pro český jazyk a doplnit je například jednou aktivitou z hodiny dějepisu.

TIP:

Chcete hru vyzkoušet i na prvním stupni základní školy? Nebo máte ve vašem oddíle či ve vaší skupině mladší děti a chcete je do hry také zapojit? Hra je doporučena dětem od druhého stupně základní školy, ale s menšími úpravami se do hry mohou zapojit i děti od 3.-4. třídy, záleží na tom, jak dobře zvládají číst.

NAVRHOVANÁ ÚPRAVA PRAVIDEL U MINIHER:

Rozhovor: Beze změny.

Datová žurnalistika: Beze změny.

Tisková konference: Pokud hrají ve skupině 4 hráči, hádají správné odpovědi ve směru hodinových ručiček. Rozdílem ale je, že jakmile se někdo trefí do správné odpovědi podruhé, získává rovnou článek. Vynechává se tedy fáze, kdy je ještě nutné správné odpovědi ještě vypsát. Pokud hraje 5 nebo 6 hráčů, každý rovnou napíše na papír 4 odpovědi, které považuje za správné. Poté informátor přečte správné odpovědi. Pokud někdo uhodne alespoň 2, získává kartu článku.

Titulek: Lze vynechat.

NAVRHOVANÁ ÚPRAVA PRAVIDEL U ČLÁNKŮ:

Po dohodě lze určit, že mladší hráči po získání článku nemusí článek ještě ověřovat, ale rovnou jej získávají. Starší hráči se nicméně na článek mohou podívat a mohou mladšímu hráči říci, co by případně bylo na článku špatně, nebo zdali byl napsaný správně.

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA A MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY

Do hodin mediální výchovy lze zařadit kteroukoli aktivitu, která se v této metodické příručce nachází, a záleží na vás, jak chcete hodinu tematicky směřovat. Pokud se chcete věnovat žurnalistice, lze využít zadání z hodiny českého jazyka. Pro témata jako cenzura a historické mediální osobnosti hodinu dějepisu. Pro roli médií v demokracii využijete inspiraci z hodiny společenských věd. A pro práci s tvorbou vlastních novin vzorovou hodinu informatiky.

Pro obecnější hodiny mediální výchovy jsme vytvořili univerzální pracovní list s křížovkou, která je také součástí tohoto dokumentu.

Podobně je to i s mimoškolními aktivitami jako je například skaut, volnočasová centra, knihovny a podobně.

STRUKTURA

1. Pracovní list: Křížovka
2. Otázky k diskusi
3. Navazující aktivity s kartičkami

Příprava na hodinu:

Na hodinu si připravte materiály z vybrané vzorové hodiny. Pro každého studenta také vytiskněte jeden pracovní list s křížovkou nebo vámi vybraný pracovní list z libovolné vzorové hodiny.

MEDIÁLNÍ VÝCHOVA A MIMOŠKOLNÍ AKTIVITY

OTÁZKY K DISKUSI

Čas: 5-15 minut

- Víte, kdo je vlastníkem vašeho oblíbeného serveru/stránky? Určitě to snadno najdete na internetu!
- Jaká je role médií ve vašem životě?
- Odkud čerpáte informace?
- Co obnáší práce novináře?

NAVAZUJÍCÍ AKTIVITY S KARTIČKAMI

Čas: 10-15 minut

(doporučujeme zařadit na středních školách)

- Tisková konference kartička **9**: Podívejte se na sedm uvedených celostátních deníků a zkuste najít jejich vlastníky. Můžete si to ve skupince rozdělit.
- Tisková konference kartička **2**: Víte, které z těchto televizních stanic jsou takzvané veřejnoprávní? Jak se liší od soukromých stanic?

TISKOVÁ KONFERENCE

Přestože čím dál více lidí získává informace z internetu, drží si u nás značnou popularitu i tištěné noviny. Dokážete vyjmenovat sedm nejčtenějších celostátních deníků za rok 2020? /9

1. Blesk
2. MF DNES
3. Právo
4. Lidové noviny
5. Hospodářské noviny
6. Sport
7. Aha!

TISKOVÁ KONFERENCE

V Česku vysílá celá řada televizních stanic. Vyjmenujete deset nejsledovanějších českých televizních kanálů za rok 2020? /2

1. Nova
2. ČT1
3. Prima
4. ČT24
5. ČT2
6. Nova Cinema
7. Prima Krimi
8. Prima Max
9. TV Barrandov
10. Prima Cool

ČESKÝ JAZYK

STRUKTURA:

1. Představení rozdílů mezi zpravodajstvím a publicistikou
2. Pracovní list "ŽÁNRY"
3. Znak zpravodajství
4. Vlastní článek
5. Otázky k diskusi

PŘÍPRAVA NA HODINU:

Natiskněte pracovní list **ŽÁNRY**, aby měl každý student jednu kopii. Ideální rozměr jsou dvě zadání na jeden papír A4, který následně rozpůlíte. Vezměte s sebou na hodinu karetní hru Nekrm Kachnu, budete pracovat s kartami obrázků a s brožurou Novinářské noviny.

PŘEDSTAVENÍ ROZDÍLŮ MEZI ZPRAVODAJSTVÍM A PUBLICISTIKOU

Prezentace k tématu s ukázkami

https://docs.google.com/presentation/d/120g0oZB2PFvBC0_xgcdWiYbKKlpOcDcSKY0UWEGsaEc/edit#slide=id.g10d8e980bbe_0_293

ČESKÝ JAZYK

PŘEDSTAVENÍ ROZDÍLŮ MEZI ZPRAVODAJSTVÍM A PUBLICISTIKOU

ZPRAVODAJSTVÍ A PUBLICISTIKA

V žurnalistice rozlišujeme dva základní druhy. **Zpravodajství a publicistiku.** Zpravodajství stojí na faktech a událostech. Publicistika s nimi pracuje také, ale přidává k nim postoje, názory a emoce autora.

Zpravodajství obsahuje jen fakta bez názorů autora, což ale dává čtenáři možnost vytvořit si na událost názor vlastní. Proto by ale zpravodajství mělo být pokud možno přesné, vyvážené, nepředpojaté, poctivé, nestranné a informace by měly být ověřeny minimálně ze dvou nezávislých zdrojů (jak píšeme i v Novinářských novinách).

Výše uvedené znamená, že novinář pracuje při vytváření zpravodajského článku jen s fakty a ne vlastními předsudky a preferencemi a že například nedává větší prostor svému oblíbenému politikovi před ostatními.

Mezi zpravodajské žánry patří například zpráva, zpravodajská reportáž a zpravodajský rozhovor. Ukázky můžete vidět v příložené prezentaci.

ZPRÁVA

Zpráva jako základní a nejstarší útvar zpravodajství informuje o aktuálním dění. Musí odpovídat na základní otázky: kdo, co, kdy, kde, jak, proč. Principem stavby zprávy je takzvaná obrácená pyramida. To znamená, že začíná nejdůležitějšími informacemi a postupuje k méně a méně důležitým. Přímé řeči, tedy citace, jsou ve zprávě naprosto nutné. Musí u nich ale být uvedeno i kdo je řekl.

ČESKÝ JAZYK

PŘEDSTAVENÍ ROZDÍLŮ MEZI ZPRAVODAJSTVÍM A PUBLICISTIKOU

ZPRAVODAJSKÁ REPORTÁŽ

Stejně jako zpráva je psána za účelem informovat, ne pobavit a přinášet vlastní pohled na událost. Může být stejně jako zpráva vystavěna jako pyramida od toho nejdůležitějšího po méně a méně důležité, nebo může postupovat čistě chronologicky. V prezentaci můžete vidět ukázkou, kde je děj popisován téměř minutu po minutě i s časovými údaji. Všimněte si, že i ve zpravodajské reportáži nesmí chybět přímé řeči. V reportáži se ale může stát, že bude chybět jméno citovaného. Například v uvedené reportáži z čekárny očkovacího centra v prezentaci autor neznal jména čekajících a proto je nemohl ani uvést

O zpravodajství a hlavně o zprávách se můžete více dozvědět i při samotném hraní a ověřování článků ve hře Nekrm Kachnu. Musíte totiž vyhodnotit, jestli články splňují pravidla zpravodajství. Ty se dozvíte i z pravidel v sekci Články.

KOMENTÁŘ

Komentáře jsou podle Paula Greenberga, který jich napsal řadu do deníku New York Times, jednou z důležitých složek, které tvoří společně se zprávami charakter novin. Umožňují novinám, aby si kromě samotného předávání informací vytvořily i vztah se společností, které slouží. V českých denících vidíme v současnosti komentáře převážně o politice, můžou být ale o čemkoliv. Sám Greenberg se například specializuje na klima, znečištění oceánů a život mořských živočichů.

V novinách by měly být komentáře od zpráv vždy jasně odděleny, nepopisují totiž jen fakta, ale obsahují i názory a postoje. A to nejen samotných autorů, ale někdy i celých deníků.

ČESKÝ JAZYK

PŘEDSTAVENÍ ROZDÍLŮ MEZI ZPRAVODAJSTVÍM A PUBLICISTIKOU

SLOUPEK, GLOSA, FEJETON

Glosa je krátký publicistický text, který vtipně, satiricky glosuje nějakou drobnost, o které však chceme čtenáře informovat.

Sloupek stojí na vtipném námětu. Konkrétní podnět zevšeobecňuje a často ironizuje. Známými autory sloupků z historie jsou například Karel Čapek nebo Karel Poláček.

Fejeton neboli poznámka pod čarou nebo podčárník vtipně zpracovává zdánlivě nevýznamné, ale zajímavé téma a ukazuje všední věci v novém světle. Známým autorem byl třeba Jan Neruda, Karel Poláček nebo Karel Čapek.

Použitá literatura:

BOYD, Andrew. *Příručka pro novináře : zpravodajství v rozhlasu a televizi*. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995. s. 77.
OSVALDOVÁ, Barbora et al. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Univerzita Karlova, 2020. s. 15-17, 22-25

PRACOVNÍ LIST “ŽÁNRY”:

Čas: 5-10 minut

V příloze na str. x

Studenti mohou pracovat ve dvojicích

Tento pracovní list by měl vést k zamyšlení nad tím, které žánry spadají pod publicistiku a které pod zpravodajství. Je vhodné studenty upozornit, že některé žánry se mohou objevit v obou případech.

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI:

PUBLICISTIKA: komentář, reportáž, rozhovor, fejeton, glosa

ZPRAVODAJSTVÍ: zpráva, reportáž, rozhovor

Znaky zpravodajství:

Čas: 10 - 15 minut

Nechte studenty si v klidu ve skupinkách přečíst začátek Novinářských novin po "Kouzlo rozhovoru". Z textu by se studenti měli stručně dozvědět, co je to zpravodajství.. Zde jsou k textu otázky, které můžete použít až potom, co studenti text přečtou a otestovat tak, jestli textu porozuměli, nebo jim je zadat již před čtením.

Jaký je hlavní rozdíl mezi zpravodajstvím a publicistikou? (Ve zpravodajství se na rozdíl od publicistiky nemá vyskytovat žádný názor novináře. Novinář pouze tlumočí fakta.)

Co jsou nejčastější zpravodajské články? (Zprávy)

Na jaké otázky odpovídá zpráva? (Co, kdo, kdy, kde, proč)

Co je to domicil? (Na začátku zprávy se objevuje místo, kde se událost stala)

Co je to titulky? (Nadpis článku)

Co je to perex? (Úvodní odstavec článku, který shrnuje to nejdůležitější)

PRACOVNÍ LIST “ŽÁNRY”:

VLASNÍ ČLÁNEK:

Čas: 3 minuty příprava, 17 minut aktivita

Rozdejte znovu karetní hru Nekrm kachnu! vždy studentům, kteří sedí první v jednotlivých řadách. Ti vylosují pro celou svoji řadu tři obrázky z karet obrázků, které se v karetní hře používají pro tvorbu novinových titulků. Každá řada tak dostane zadané tři obrázky, podle kterých jednotliví studenti píšou krátkou zprávu o alespoň jednom odstavci. Článek by měl obsahovat i výstižný novinový titulek.

OTÁZKY K DISKUZÍ:

Čas: 5-15 minut

Pokud vám na konci hodiny zbyde čas, můžete se studenty navázat diskuzí. Zde jsou možné otázky, které lze položit:

Jak má podle vás vypadat dobrý článek?

Odradí vás od čtení, když jsou v textu pravopisné chyby?

Jaká média sledujete? Odkud informace čerpáte (sociální sítě, zpravodajské weby, televize,...)?

Jaká zpráva vás v poslední době zaujala?

Znáte nějaké novináře?

DĚJEPIS

STRUKTURA:

1. Úvod do historie médií
2. Pracovní list "ANO/NE z mediální historie"
3. Kdo jsem?
4. Otázky k diskuzi

Příprava na hodinu:

Natiskněte pracovní list ANO/NE z mediální historie, aby měl každý student jednu kopii. Ideální rozměr jsou dvě zadání na jeden papír A4, který následně rozpůlíte.

ÚVOD DO HISTORIE MÉDIÍ

Počátky médií se datují do 15. století, kdy Johannes Gutenbergem vynalezl knihtisk. Prvním tištěným médiem byla kniha a později se tlačily také letáky i první periodika. Prvními novinami tištěnými v českém jazyce se stal Český postilion neboli Nowiny české a tlačil je Karel František Rosenmüller od roku 1719 dvakrát týdně. Až v 19. století se tisk stal masovým médiem, protože cena za noviny klesla díky novým technologickým možnostem a inzerci. Tyto noviny nazýváme šestákovými právě podle jejich ceny.

Po první světové válce se rozvinul i rozhlas, kinematografie a televize. Na českém území se datuje první rozhlasové vysílání do roku 1923 z dílny pražského Radiojournalu – československého radiotelefonického zpravodajství. Co se týče televize, první pravidelné vysílání se začalo v roce 1953 v Československé televizi.

Už za válek se objevila první cenzura, nástupem komunistického režimu tato praxe pokračovala a média se stávala služebníkem státu. Jakýkoliv odpor vůči tomu se trestal. Přestože byla oficiálně cenzura zrušena v roce 1968, dále byl obsah pod kontrolou státu a autoři uplatňovali tzv. autocenzuru. To znamená, že o některých tématech raději automaticky ani nepsali.

DĚJEPIS

Až Sametovou revolucí v roce 1989 média přestala být nástrojem propagandy. Následně v roce 1993 vznikla i první soukromá televize Premiéra TV, dnešní TV Prima. V současnosti klasická média čelí nové konkurenci, internetu, který je daleko rychlejší v přenosu informací.

PRACOVNÍ LIST “ANO/NE Z MEDIÁLNÍ HISTORIE”

Čas: 15-20 minut

V příloze na str. x

Studenti mohou pracovat i ve dvojicích

ŘEŠENÍ:

Cenzura v Československu byla oficiálně zrušena v roce 1968

ANO - Cenzura byla oficiálně zrušena 26. června 1968 během Pražského jara. Neoficiálně probíhala dál, konec definitivní cenzury nastal po listopadu 1989, kdy vyšla novela zákona o periodickém tisku, přijatá v roce 1990.

V Československu existovalo Ministerstvo informací a osvěty

ANO - V roce 1945 vzniklo Ministerstvo informací, které se tři roky poté přejmenovalo na Ministerstvo informací a osvěty. Později bylo sloučeno s ministerstvem školství (Ministerstvo školství a informací a osvěty), samotné Ministerstvo kultury vzniklo až v roce 1969.

Nový mediální zákon zakazuje uvádět v médiích jména lidí, kteří k tomu nedali výslovný souhlas

NE - V mediálním zákonu žádný takový zákaz nenajdeme. Nejdůležitější české mediální zákony pokrývají fungování všech hlavních mediálních odvětví. Mediální zákony doplňují i další předpisy, příkladem může být i trestní řád.

Agrofert Andreje Babiše v roce 2013 koupil mediální dům Mafra

ANO - Mediální skupina MAFRA vznikla 31. ledna 1992, v červnu 2013 ji kupuje Agrofert. Jedná se o největší multimediální dům na českém trhu. Vydává deníky MF Dnes, Lidové noviny, Metro, regionální týdeník 5plus2, provozuje hudební televizi Óčko a řadu serverů, příkladem jsou iDNES.cz nebo lidovky.cz.

V roce 2001 byla oficiálně spuštěna nová televizní stanice Bobovize

NE - Oficiálně televizní stanice Bobovize nikdy nevznikla, přezdívalo se tak ale pirátskému vysílání České televize při tzv. krizi v ČT v letech 2000 a 2001.

a/n

PRACOVNÍ LIST “ANO/NE Z MEDIÁLNÍ HISTORIE”

Redakce Lidových novin v roce 2005 obdržela prestižní Pulitzerovu cenu

NE - Pulitzerova cena je nejvyšší novinářské a umělecké ocenění v USA. Předává se každoročně od roku 1917. V současnosti je předávána ve 21 kategoriích v oborech žurnalistiky, literatury, fotografie a hudby.

V roce 2005 byla spuštěna televizní stanice zpravodajské ČT 24

ANO - Televizní stanice ČT24 vysílá od 2. května 2005. Jedná se o první televizní zpravodajskou stanici v České republice.

Konfliktu v rámci pražského na konci druhé světové války povstání se říká boj o Český rozhlas

ANO - 5. května 1945 Zdeněk Mančal odstartoval vysílání rozhlasu pouze v českém jazyce větou „Je právě sechš hodin“, a tím vypuklo Pražské povstání. Boj o Český rozhlas trval čtyři dny a vyžádal si život několika českých občanů.

DVTV spoluzaložili novináři Martin Veselovský a Daniela Drtinová

ANO - Martin Veselovský, Daniela Drtinová a editoři Jan Rozkošný a Jan Ouředník původně pracovali pro ČT, v roce 2014 začali s vysílám internetové televize DVTV.

Koncesionářský poplatek za ČTK byl v roce 2000 zvýšen na 53 korun za domácnost

NE - V České republice se platí koncesionářský poplatek pouze za dvě veřejnoprávní média. V roce 2022 se platí 135 Kč měsíčně za Českou televizi a 45 Kč měsíčně za Český rozhlas.

KDO JSEM?

Čas: 10-15 minut

Pro začátek rozdělíme studenty do skupinek po 4. Abychom neřešili velké přesuny, mohou spolu pracovat vždy dvě za sebou sedící dvojice. Každé skupince bude přiděleno jedno jméno historicky významné osobnosti spojené s mediálním světem. Skupinky mají 5 minut na rychlé vyhledání informací o této osobnosti. Mohou hledat například odpovědi na otázky:

Proč je tato osobnost významná?

Co přesně ji s mediálním světem pojí?

Objevila se v jejím životě nějaká významná událost?

V jakém historickém kontextu žila/žije?

Možné osobnosti pro aktivitu (lze vybrat jen některé nebo může učitel doplnit seznam o vlastní):

MILENA JESENSKÁ – novinářka

Milena Jesenská byla známá jako česká novinářka, spisovatelka a překladatelka. Narodila se v roce 1896 a dožila se svých 47 let. Psala do pražského týdeníku Tribuna a Národních listů, kde byl roku 1924 otištěn její nekrolog Franze Kafky, se kterým se seznámila během krátké návštěvy v Praze. Později začala spolupracovat s Lidovými novinami, levicovým tiskem a Peroutkovou Přítomností. Podílela se na vydávání ilegálního časopisu V boj a snažila se pomáhat při emigraci několika rodinám. V roce 1940 byla transportem odvezená do koncentračního tábora v Ravensbrücku, kde později také zemřela. Důvodem jejího zatčení byla její intenzivní odbojová činnost.

EDWARD L. BERNAYS – zakladatel moderního pojetí PR

Edward Louis Bernays je považován za amerického zakladatele moderního PR. Byl narozen v roce 1891 ve Vídni a dožil se svých 103 let. Spojil tradiční myšlenky tiskové agentury s technologiemi psychologie a sociologie a vytvořil PR. Využíval myšlenky psychoanalýzy s cílem maximalizovat komerční efekty a propagovat různé služby a produkty. V roce 1923 založil první oddělení PR na New York University a pracoval jako konzultant pro mnoho společností jako jsou Procter & Gamble či General Electric. Uděloval rady politikům a velkým korporacím, jak změnit, ovlivnit nebo využít veřejné mínění ve svůj prospěch.

KDO JSEM?

DAPHNE CARUANA GALIZIOVÁ – zavražděná novinářka na Maltě

Daphne Caruana Galiziaová byla maltská spisovatelka, novinářka a protikorupční aktivistka, která se narodila v roce 1964. Přispívala do deníků The Sunday Times of Malta a The Malta Independent a dále psala vlastní blog. Odhalovala korupci a mezinárodní organizované zločiny mezi podnikateli i vysoce postavenými politiky. Dne 6. října 2017 byl na ni spáchán bombový atentát. Vražda souvisela s články, které napsala o korupci a praní špinavých peněz ve vysokých kruzích na Maltě. Na její počest uděluje Evropský parlament od roku 2021 novinářskou cenu Daphne Caruanaové Galiziové za žurnalistiku odrážející zásady a hodnoty EU.

JOSEPH PULITZER – iniciátor vzniku žurnalistické Pulitzerovy ceny

Joseph Pulitzer byl maďarsko-americký novinář narozen v roce 1847 a zemřel v roce 1911. Je znám jako průkopník moderní bulvární žurnalistiky. Nejdříve psal do Westliche Post, kde později získal i vlastnický podíl a později koupil deník St. Louis Post-Dispatch. Koupil i newyorský deník New York World, kterému rychle zvýšil prodejnost – začal využívat ilustrace, přidal komiks, změnil typ písma, stojí za vznikem stránky Sport a Ženské zprávy. Neúspěšně se snažil o založení první fakulty žurnalistiky, která vznikla nakonec až rok po jeho smrti. Na univerzitě má být dle jeho odkazu každoročně předávána cena novinářským vítězům v různých žánrech a kategoriích. Pulitzerova cena se vyhlašuje od roku 1917 a má celkem 21 kategorií.

JÁN KUCIAK A MARTINA KUŠNÍROVÁ – zavražděný slovenský novinář a jeho partnerka

Ján Kuciak se narodil v květnu 1990 ve slovenském městečku Štiavnik. Působil jako redaktor v Hospodářských novinách a v redakci zpravodajského serveru Aktuality.sk. Zabýval se datovou žurnalistikou, kdy prezentoval veřejně dostupná data, která dával do nových souvislostí. Věnoval se daňovým podvodům, korupcím, klientelismem při čerpání evropských fondů a propojením oligarchů s vrcholnými slovenskými politiky. Ján Kuciak a jeho partnerka Martina Kušnírová byli 21. února 2018 zastřeleni v jejich domě ve Velké Mači na jihu Slovenska kvůli jeho investigativním článkům. Jejich smrt vedla k odstoupení premiéra Roberta Fica a ministra vnitra Roberta Kaliňáka. Po smrti mu byla udělena cena Zlatá Viktorie v kategorii svoboda tisku či Řád Ľudovíta Štúra I. třídy.

KDO JSEM?

JOSEPH GOEBBELS – nacistický ministr propagandy

Paul Joseph Goebbels se narodil v roce 1897 v Německu a zemřel v roce 1945. Jedná se o ministra národní osvěty a propagandy, skvělého řečníka a jednoho z nejbližších spolupracovníků Adolfa Hitlera. Chtěl se stát spisovatelem, ale vydavatelé ho odmítali. Vstoupil do Národně socialistické dělnické strany Německa, začal psát do stranických novin a založil vlastní stranické noviny Der Angriff. Získal absolutní moc v kultuře, kterou využíval k šíření nacistických ideí. Adolf Hitler ho těsně před svojí smrtí jmenoval nástupcem, Goebbels však druhý den se svojí ženou spáchal sebevraždu.

KAMILA MOUČKOVÁ – rozhlasová hlasatelka

Kamila Moučková se narodila v roce 1928 v Jihlavě a zemřela v roce 2020. Byla to česká rozhlasová a televizní hlasatelka a moderátorka. Ve svých 24 letech nastoupila do Československého rozhlasu jako programová hlasatelka, později začala spolupracovat se zpravodajstvím v Československé televizi. Jako první oznámila srpnovou okupaci Československa z televizní obrazovky, kdy vysílala až do chvíle, než byla vyvedena sovětskými vojáky. Zúčastnila se ilegálního vysílání z hloubětínské Tesly, podporovala studentské protesty a jako jedna z prvních podepsala Chartu 77.

Po pěti minutách stručně studenti spolužákům zadanou osobnost představí a pokusí se zhodnotit její roli v historii.

OTÁZKY K DISKUZÍ

Čas: 5-15 minut

Napadají vás příklady cenzury v české historii?

O jakých historických událostech rádi čtete?

Víte, co je to autocenzura?

Proč se cenzura používala?

Je práce novináře nebezpečná?

ZSV

ZSV

STRUKTURA:

1. Média a demokracie
2. Pracovní list "Významná data"
3. Co nás tíží
4. Otázky k diskuzi

PŘÍPRAVA NA HODINU:

Natiskněte pracovní list Významná data, aby měl každý student jednu kopii. Ideální rozměr jsou dvě zadání na jeden papír A4, který následně rozpůlíte.

MÉDIA A DEMOKRACIE

V současnosti se o médiích mluví jako o hlídacích psech demokracie, tzv. watchdog. Moc se v moderních demokraciích dělí na zákonodárnou, výkonnou a soudní a média jsou často považována za „čtvrtou“, která stráží předešlé tři. Jejich úlohou je také informovat a vzdělat občany především v oblasti politiky, poskytovat prostor pro veřejné debaty, propagovat a prezentovat co možno nejrůznorodější spektrum názorů.

Za média, nejenom pro komunikaci ale i šíření informací, pokládáme také sociální sítě, které mají nejen pozitivní dopad na společnost. Ten negativní můžeme sledovat například u kauzy Facebook Papers. Společnost Facebook zasahovala jen minimálně v boji proti dezinformacím nebo hate speech. Její algoritmy navíc šíření těchto příspěvků spíše podporují, jelikož vyvolávají nejvíce vyhocených reakcí. Zároveň ve zveřejněných dokumentech interních dat Facebooku a konkrétně Instagramu, byly dokázané negativní vlivy na psychické zdraví náctiletých.

Ve Všeobecné deklaraci lidských práv je v článku 19 zakotvená svoboda projevu. Přesto je ne vždy dodržována. Ku příkladu nám slouží krajiny jako Ázerbájdžán, Turecko nebo Venezuela, kde podle Amnesty International dochází k útlaku a útokům také na žurnalisty. V Myanmaru byli novináři dokonce zatknutí a uvěznění po vyšetřování zabíjení Rohingů bezpečnostními jednotkami ve Rakhinském státu.

Zdroje:

<https://www.mediapodlupou.cz/lekce/jsou-media-hlidacim-psem-demokracie-vztah-medii-a-politiky>
https://www.irozhlaz.cz/veda-technologie/technologie/podcast-vinohradska-12-facebook-papers-marie-hermanova_2111010600_bar#transkripce
<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/freedom-of-expression/>

PRACOVNÍ LIST “VÝZNAMNÁ DATA”

Čas: 10-15 minut

V příloze na str. x

Studenti mohou pracovat i ve dvojicích.

ŘEŠENÍ: SEŘAZENO OD NEJSTARŠÍ UDÁLOSTI.

B – **1918** – Československá tisková kancelář vznikla v roce 1918

A – **1923** – První rozhlasové vysílání na pravidelné bázi bylo spuštěno v roce 1923

G – **1954** – Pravidelně na našem území začalo televizní vysílání v roce 1954

C – **1993** – TV Premiéra začala vysílat v roce 1993, TV Nova o rok později

E – **1996** – Zpravodajský portál Neviditelný pes byl spuštěn v roce 1996

D – Jedná se o události let **2000-2001**, kdy se část zaměstnanců ČT vzbouřila proti vedení a došlo ke dvěma souběžným vysílám - oficiálnímu a pirátskému

F – **2006** – ČT Sport vzniklo jako druhý specializovaný kanál České televize v roce 2006

Tip: Tato přehledná infografika představí milníky českých médií

CO NÁS TÍŽÍ

Čas: 10-15 minut

Společenská témata, která jednotlivce zajímají, se v průběhu života mohou měnit. Starší lidi zajímá mnohem více například to, jak se o ně stát v důchodu dokáže postarat. Naopak mladé lidi mohou tížit témata jako klimatická změna, vzdělávání nebo dostupnost práce.

Studenti se ve čtveřicích až šesticích zamyslí, jaké dvě věci by pro ně byly důležité, pokud by se stali politiky a jako politici jim mohli věnovat pozornost. Zkusí vymyslet nějaké možné řešení. Každá skupina si pak vybere jednoho zástupce, který spolužákům stručně odprezentuje, na čem se jako skupina shodli.

PRACOVNÍ LIST “VÝZNAMNÁ DATA”

OTÁZKY K DISKUZÍ:

Čas: 5-15 minut

Ohrožují dezinformace demokracii? Jak?

Měla by být média vlastněná státem?

Proč se podle vás říká novinářům “hlídací psi demokracie”?

K čemu potřebujeme politiky?

Lze navázat i otázkami přímo na témata, která uvedli studenti v aktivitě “Co nás tíží”

NAVAZUJÍCÍ AKTIVITY S KARTIČKAMI PRO SKUPINKY, KTERÉ MAJÍ BRZY HOTOVO
(DOPORUČUJEME ZAŘADIT NA STŘEDNÍCH ŠKOLÁCH)

Čas 5-15 minut

Tisková konference 21: Česká ministerstva do roku 2021. Podívejte se na 14 ministerstev na kartičce, která tvořila českou vládu do roku 2021. Víte, jaká ministerstva máme teď? Víte, jak se jmenují jednotliví ministři? Víte, jaké zastupují strany? Zkuste to vyhledat na internetu, vyberte podle vás 5 nejdůležitějších ministerstev a představte je ostatním.

TISKOVÁ KONFERENCE

Česká vláda je hlavní orgán výkonné moci. Z jakých ministerstev byla roce 2021 složena? /21

1. M. pro místní rozvoj
2. M. životního prostředí
3. M. práce a sociálních věcí
4. M. vnitra
5. M. zahraničí
6. M. obrany
7. M. průmyslu a obchodu
8. M. zdravotnictví
9. M. spravedlnosti
10. M. financí
11. M. školství, mládeže a tělovýchovy
12. M. dopravy
13. M. zemědělství
14. M. kultury

STRUKTURA:

1. Moje noviny
2. Otázky k diskusi

Příprava na hodinu:

Poproste studenty na konci předcházející hodiny, aby si do příští vyučovací hodiny založili účet na stránkách Canva.com, pokud se jí rozhodnete pro účely této aktivity využít.

Moje noviny

Čas: 25-30 minut

V této aktivitě si studenti sami vyrobí návrh titulní strany novin. Využijí přitom bezplatný nástroj Canva. Je nutné se zaregistrovat, aby mohli Canvu využívat.

Následně mohou začít pracovat na své úplně vlastní titulní straně pomocí vytvoření nového návrhu, anebo mohou využít již existující šablony, které si mohou upravit. Šablony najdou studenti například odkaz1 nebo odkaz2.

Pokud ve škole používáte jiný program, lze využít i jej. Pracovat se dá třeba i se stránkou v Powerpointu nebo ve Wordu.

Otázky k diskusi:

Čas: 5-15 minut

Jaké profese jsou potřeba pro vznik titulní strany novin?

Využíváte na telefonech aplikace zpravodajských webů?

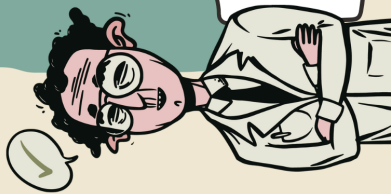
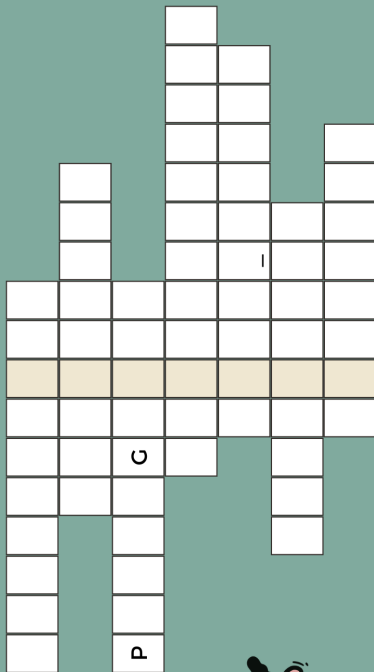
Jak se chovat na internetu tak, abyste se vyhnuli dezinformacím?

Jaké technologie podle vás v dnešní době musí novináři umět využívat?

PRACOVNÍ LIST

Vyluštěte následující křížovku.

- 1) O MĚDIÍCH SE ŘÍKÁ, ŽE JSOU HLÍDACÍM PSEM ...
- 2) PŘÍJMENÍ VYNÁLEZCE KNIHTISKU
- 3) SYSTEMATICKÁ MANIPULACE
- 4) ÚMYSLNĚ ROZŠÍŘENÁ NEPRAVDIVÁ INFORMACE
- 5) DENÍK SPJATÝ S KOMUNISTICKOU STRANOU
- 6) AFÉRA PREZIDENTA NIXONA ZVEŘEJNĚNÁ AMERICKÝMI NOVINÁŘI
- 7) JEDEN Z PRVNÍCH ČESKÝCH NOVINÁŘŮ KAREL ... BOROVSKÝ

PRACOVNÍ LIST: VÝZNAMNÁ DATA

PRACOVNÍ LIST

Vystříhnete tyto kartičky a následně je seřadíte od nejstarší po nejnovější událost. K vyhledávání můžete využít internet.

G/

Začátek pravidelného televizního vysílání na našem území

F/

Začíná vysílat ČT 4 (Sport)

E/

První online deník

D/

Krise v České televizi

C/

První soukromá TV v České republice

B/

Vznik ČTK

A/

Začátek pravidelného rozhlasového vysílání na našem území

PRACOVNÍ LIST

Rozřídte následující žánry. Pozor, některé mohou spadat pod publicistiku i zpravodajství

PUBLICISTIKA	ŽÁNŘ	ZPRAVODAJSTVÍ
	Zpráva	
	Komentář	
	Reportáž	
	Rozhovor	
	Fejeton	
	Glosa	

PRACOVNÍ LIST

Zjistěte pomocí internetu, které výroky z mediálního světa jsou pravdivé. Nepravdivé výroky přeškrtněte.

Cenzura v Československu byla oficiálně zrušena v roce 1968

Redakce Lidových novin v roce 2005 obdržela prestižní Pulitzerovu cenu

V Československu existovalo Ministerstvo informací a osvěty

V roce 2005 byla spuštěna televizní stanice zpravodajské ČT 24

Koncesionářský poplatek za ČTK byl v roce 2000 zvýšen na 53 korun za domácnost

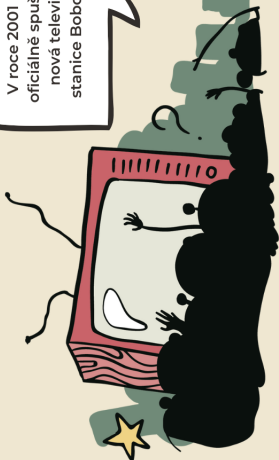
Nový mediální zákon zakazuje uvádět v médiích jména lidí, kteří k tomu nedali výslovný souhlas

Agrofert Andreje Babiše v roce 2013 koupil mediální dům Mafra

V roce 2001 byla oficiálně spuštěna nová televizní stanice Bobovize

DVTV spoluzaložili novináři Martin Veselovský a Daniela Drtinová

Konfliktu v rámci pražského povstání na konci druhé světové války se říká boj o Český rozhlas.

FAKESCAPE
DUMMI DUMMI DEE

Nadace O₂

Název

Datum, rok, cena

Hlavní titulek

Text

Fotka

Krátký článek